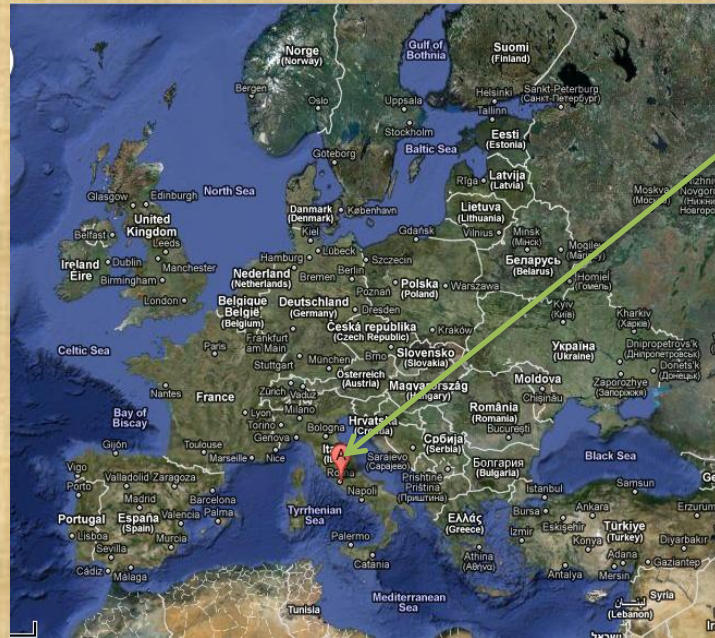
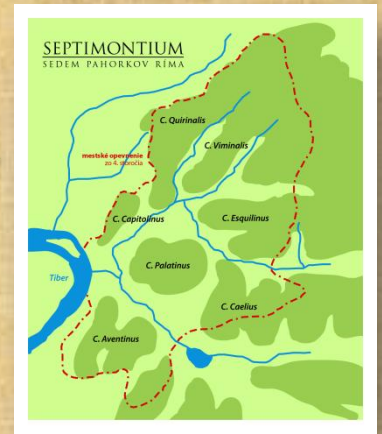

Unitat 1: L'antiga Roma

(segles VIII aC – V dC)

Els orígens de Roma

La península Itàlica en el segle VII aC

Els orígens de Roma

Els segles **IX i VIII aC**, van veure com Roma va créixer a partir d'un conjunt de petits llogarets dispersos pels set turons (Palatino, Capitolina, Aventina,...) al marge del riu Tíber, fins a esdevenir una ciutat fortificada amb temples i fòrum.

Els seus habitants en un principi eren agricultors i ramaders.

El desenvolupament principal de Roma va arribar cap a finals del segle VII aC quan la dinastia Etrusca dels Tarquinos va prendre el control de les set viles i les va transformar en una ciutat unificada.

Roma i els mites

Segons la llegenda, [.....]Ròmul i Rem, fills de Rea Silvia que, per salvar-los d'una mort segura, els deixa en una cistella al riu Tiber són alletats per una lloba (Capitolina) i després criats per un pastor (Fàustul) i la seva dona. Romul esdevindria rei de la ciutat després de matar al seu germà.

Evolució política de Roma

- **1a època:** La Monarquia (753 aC al 509 aC) Des de la fundació de Roma al inici de la República
- **2a època:** La República (509 aC al 27 aC) Des del naixement de Roma al començament de l'Imperi.
- **3a època:** L'Imperi (27 a C al 395 dC)
- **4a època:** La divisió de l'Imperi (395 dC al 476). Crisis, decadència, invasions i la fi de l'Imperi Romà d'Occident.
- **5a època:** L'imperi Romà d'Orient (395 dC al 1453) Des de la seva creació a la invasió dels turcs

Monarquia (753 aC al 509 aC)

Roma era **governada** per un rei escollit i que ocupava el càrrec tota la vida. Exercia un poder absolut en qüestions:

- militars
- judicials
- religioses

Van tenir 7 reis (etruscos): Rómul, Numa Pompili, Tul Hostili, Ancu Marci, Tarquini Prisco, Servi Tuli i Tarquini el Superb.

Els pobladors de Roma (llatins i etruscos) **vivien** de l'agricultura, la ramaderia, el comerç i l'explotació de salines

Els etruscos van aportar coneixements d'enginyeria i arquitectura que van permetre construir edificis pràctics i útils (ponts, aqüeductes, temples, clavegueram...)

La societat es va dividir en: patricis i plebeus

Patricis:

- famílies més antigues de Roma
- terratinents i grans ramaders
- grup social tancat i petit
- molt poder econòmic, polític i religiós

Noblesa hereditària amb privilegis polítics, socials i jurídics

Organitzats en un **senat** (300 membre) que pretenia limitar el poder al rei

Plebeus:

- nouvinguts i pobladors veïns
- petits pagesos, comerciants i artesans
- grup social nombrós i en creixement
- políticament sotmesos als patricis

Majoria de la població lliure que cercava la igualtat de drets respecte als patricis

Conflictes entre els dos grups socials.
Els reis van rebre suport dels plebeus per enfrontar-se als patricis.
Malgrat tot, al 509 aC els patricis enderroquen al rei, expulsen als etruscos i instauren la **REPÚBLICA**

La República (res pública o cosa pública) del 509 aC al 27 aC)

Es **CARACTERITZA** per:

- **Oligarquia patrícia**: controlen l'accés als càrrecs polítics i dominen l'economia
- Repartiment de l'exercici del poder entre **3 òrgans**: Senat, Assemblees o Comicis, i Magistratures

LA SOCIETAT romana durant aquesta època estava dividida en:

- **PATRICIS**: terratinents; membres del Senat i ocupaven alts càrrecs.
- **PLEBEUS**: petits propietaris, comerciants i artesans. En un principi no participaven d'activitats polítiques. Al segle V aC creen una nova magistratura (tribú dels plebeus). Al segle III aC aconseguixen els mateixos drets polítics que els patricis.
- **ESCLAUS**: sense cap dret, no eren considerats persones i eren propietat dels amos com qualsevol eina u objecte. Normalment eren botí de guerra, encara que podien ser propietaris arruïnats. Podien ser castigues fins a la mort. Podien ser alliberats pels seus amos (llavors eren **LIBERTOS**)

ROMA

509 a.C.

27 a.C.

república

grupos sociales

patricios

- terratenientes
- aristocracia
- gobernantes

plebeyos

- campesinos
- artesanos
- comerciantes

sin derechos políticos

lucha por la igualdad

Ley de las Doce Tablas

tribuno de la plebe

instituciones

comicios

- votar leyes
- elegir magistrados

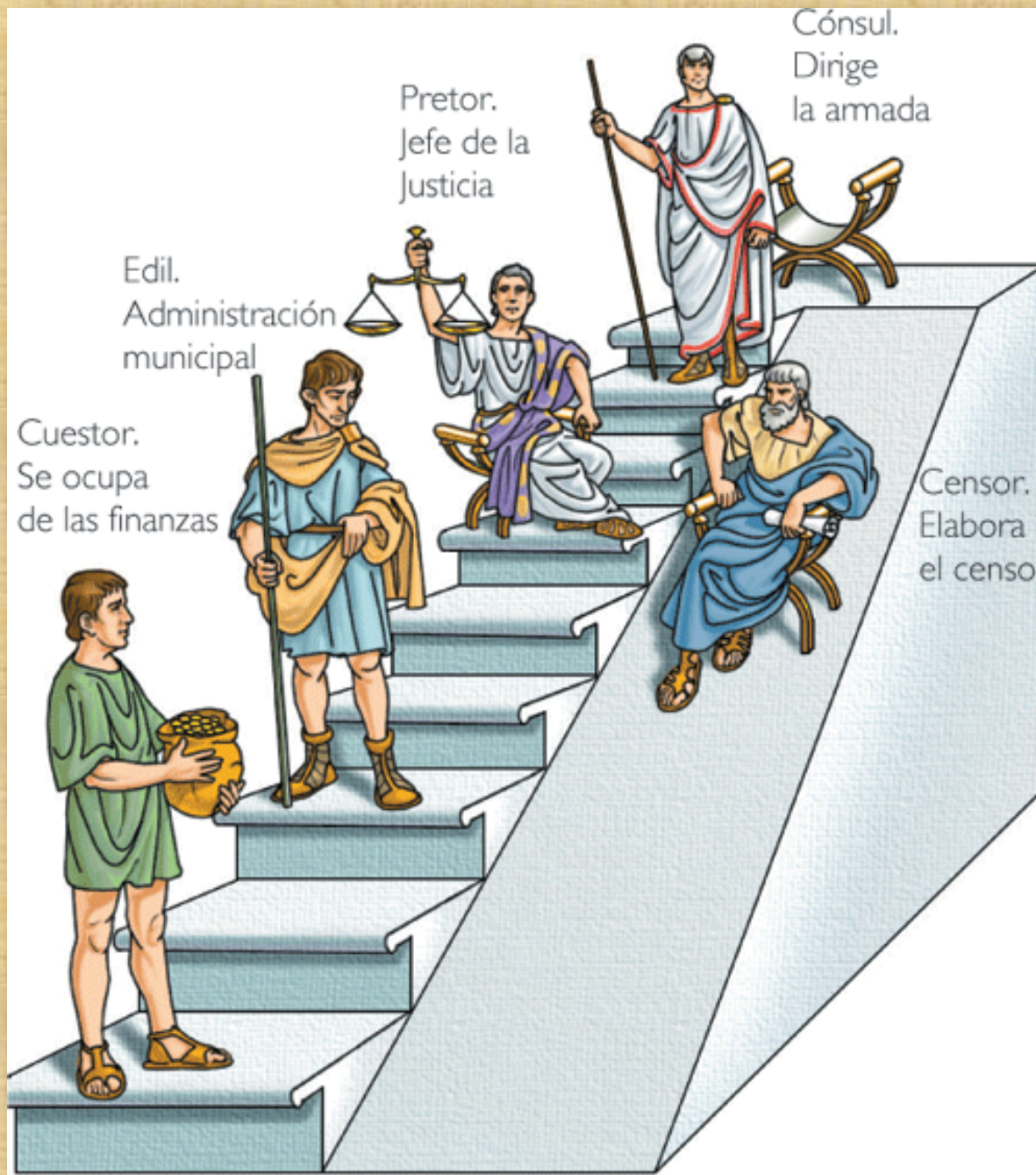
magistrados

gobierno de la ciudad

senado

- política exterior
- política económica
- ratificar las leyes

M
A
G
I
S
T
R
A
T
U
R
E
S

La República i L'EXPANSIÓ DE ROMA

De manera ràpida, la República va annexonar i conquerir tot el territori de la Península Itàlica gràcies al poder econòmic, la situació estratègica i l'eficaç organització militar en legions.

Durant els segles III i II aC, els romans es van enfrontar a un nou rival, els **CARTAGINESOS** en tres guerres successives, les **GUERRES PÚNIQUES**. Cartago al Nord d'Àfrica, era l'estat més fort de la Mediterrània Occidental. Durant la segona guerra púnica el general cartaginès Aníbal va estar a punt de conquerir Roma, però finalment les legions romanes el van vèncer. Durant la tercera guerra púnica, la ciutat de Cartago va ser arrasada i tot el territori va restar sota domini romà.

Roma: la era republicana - siglo I a. de C.

Fases de l'expansió romana

Conseqüències de les conquestes romanes

- **Augment de la riquesa** gràcies al control i el comerç de les matèries primeres procedents dels territoris conquerits o de les províncies fundades.
- **Augment de les desigualtats** econòmiques i socials entre els diferents grups socials.

Beneficiats:

- Cavallers: són plebeus enriquits per les guerres i el comerç
- Patricis: enriquits pel treball dels esclaus als latifundis (grans extensions de terra)

Perjudicats:

- Els camperols: molts abandonen les terres per allistar-se a l'exèrcit i d'altra banda el preu dels cereals baixa molt, fet que fa que molts s'endeutin.

Aquestes desigualtats provoquen **guerres civils** i **conflictes socials**

Crisi de la República

Lluites entre generals rivals per fer-se amb el poder. Després d'anys de guerres civils **Juli Cèsar** va derrotar a tots els rivals i va intentar acumular tot el poder de l'Estat però va ser assassinat l'any 44 aC quan el Senat estava a punt de nomenar-lo rei.

Els pagesos empobrits i els aturats s'enfronten als patricis exigint un repartiment just de la riquesa

L'Imperi (del 27 aC al 47 dC)

- Les guerres civils i els conflictes socials de l'últim segle de la República provoquen el triomf del fill adoptiu de Juli Cèsar, **Octavi (27 aC) nomenat August** que volia dir triat pels déus. Aquest fet va suposar la fi de la República.
- Octavi August va portar a terme els projectes de Juli Cèsar, va ser nomenat **EMPERADOR (càrrec vitalici)** va adoptar el títol de **Cèsar** i va acumular tots els poders. Manté el Senat però l'última paraula era seva i nomenava al Cònsul.
- Aconsegueix acabar amb les guerres civils i pacificar el territori.

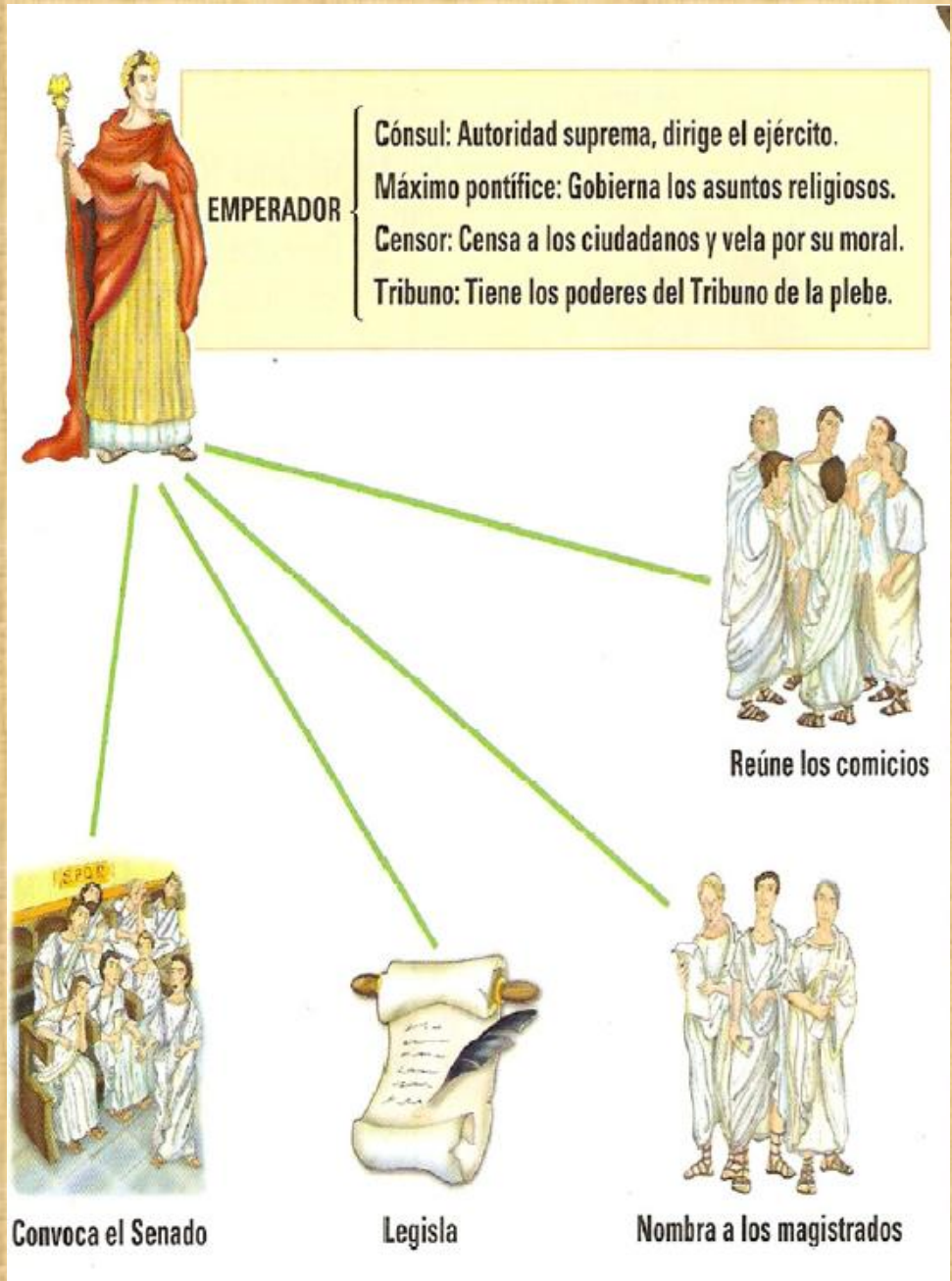
Període entre els segles I i II dC caracteritzat per:

- Pacificació dels territoris conquerits
- Posada en funcionament de les províncies conquerides per obtenir matèries primeres i productes elaborats que van donar prosperitat a Roma i L'Imperi.

*Pax
romana*

El poder de l'Emperador

La nova forma de govern es va caracteritzar per l'assimilació de tots els poders sota la persona de l'Emperador (desapareix la divisió de poders pròpia de la República)

El territori de l'Imperi. *Mare nostrum*

Les conquestes romanes van ser possibles gràcies a un poderós exèrcit, organitzat en legions i comandat per bons estratèges

Vídeo

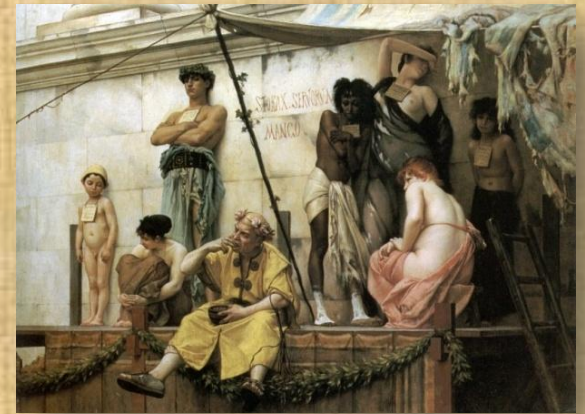

Les ciutats: eix de l'Imperi

- Per governar un territori tant extens, aquest es va dividir en **províncies governades pels pretors**.
- Dins les províncies, als principals encreuaments comercials, o estratègics, es van desenvolupar **les ciutats o urbs** a partir de nuclis de població ja existents o tot creant de nous . Eren centre d'activitat econòmica i política.
- Seguint la tradició etrusca, les ciutats eren emmurallades i estaven dotades d'importants **infraestructures públiques**: clavegueres, fonts, voreres als carrers, espais d'oci, banys públics, espais de reunió per debatre, temples...
- Les ciutats estaven unides per una xarxa de camins o vies, les **calçades romanes**, que es podien resseguir fins a Roma (*Tots els camins arriben a Roma*). Aquestes facilitaven el comerç i la circulació de les legions romanes.

L'economia de l'Imperi

L'agricultura: principal activitat econòmica basada en el conreu de cereals, vinya i olivera (**trilogia mediterrània**).

Tallers d'artesans: teixits, armes, calçat, ceràmica entre d'altres manufactures

El comerç: basat en la distribució de productes agrícoles i artesans gràcies a la xarxa de calçades i al transport marítim sobre tot.

L'esclavitud: parlem d'una **economia esclavista** on la ma d'obra era esclava (fills d'esclaus, presoners de guerra). Feien tot tipus de feina inclosa la de Gladiadors.

Unificació monetària imposada en tot l'Imperi que va donar lloc a un sistema monetari estable (el *denarius* de plata i l'*aureus* d'or van ser les monedes més utilitzades).

5. La Península Ibèrica abans de la conquesta romana

Habitada per colònies fenícies i gregues, celtes i ibers i vascons, que establiren contactes durant el primer mil·lenni a. C.

Colonització fenícia i grega

POBLES IBERS

DUES ZONES CULTURALS DIFERENCIADES

Costa Sud i Est

Oest, Centre i Nord

Migracions indoeuropees

POBLES CELTES

Economia

- Base agrícola (trilogia mediterrània, plantes tèxtils com el lli).
- Minería i metal·lúrgia al Sud.
- Ceràmica i teixits
- Moneda pròpia i escriptura

Societat

- Poblats emmurallats
- Organització social tribal encara que amb jerarquia (aristocràcia guerrera). Governats per cabdills. Mai van formar un estat

IMPORTÀNCIA DE L'ART IBER

Economia

- Agricultura pobre (cereals)
- Importància de la ramaderia
- Artesania senzilla per l'autoconsum
- No coneixien l'escriptura

Societat

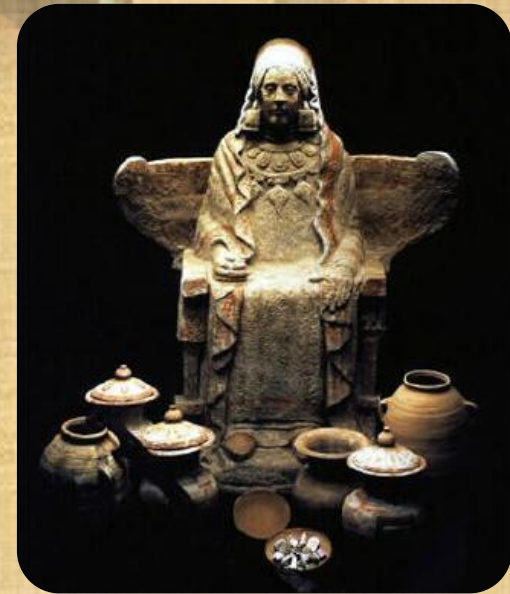
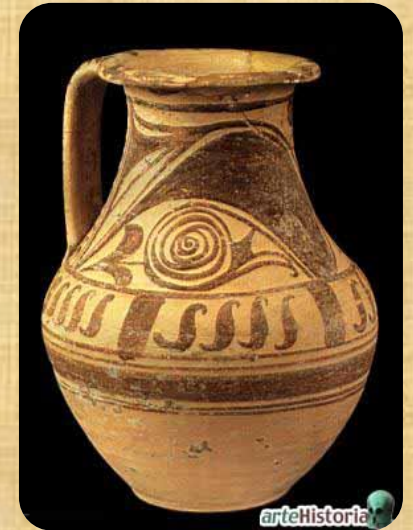
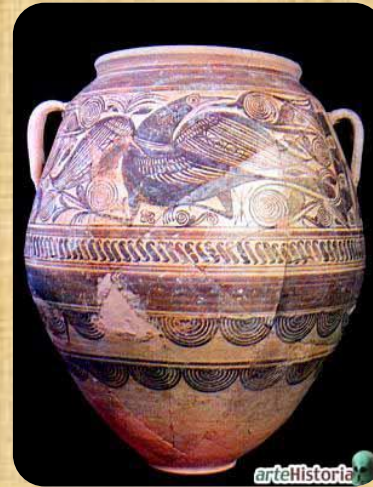
- Els agricultors viuen en castres.
- Els ramaders practiquen un cert nomadisme.
- Organització social tribal

Mots d'origen iber: carrabassa, esquerra, marrà, o xarrupar.

Mots d'origen celta: banya, camisa, carro o maduixa.

Art iber

Els grecs i els fenicis X i VIII aC

Arriben a amb vaixell des de la Mediterrània Oriental per comerciar amb les pobles ibers porten una civilització més evolucionada que la seva

Grecs

- A Catalunya funden 2 colònies:
  - Empòrion
  - Rhode (Roses)
- Intercanvien manufactures per cereals i metalls
- Van portar la moneda

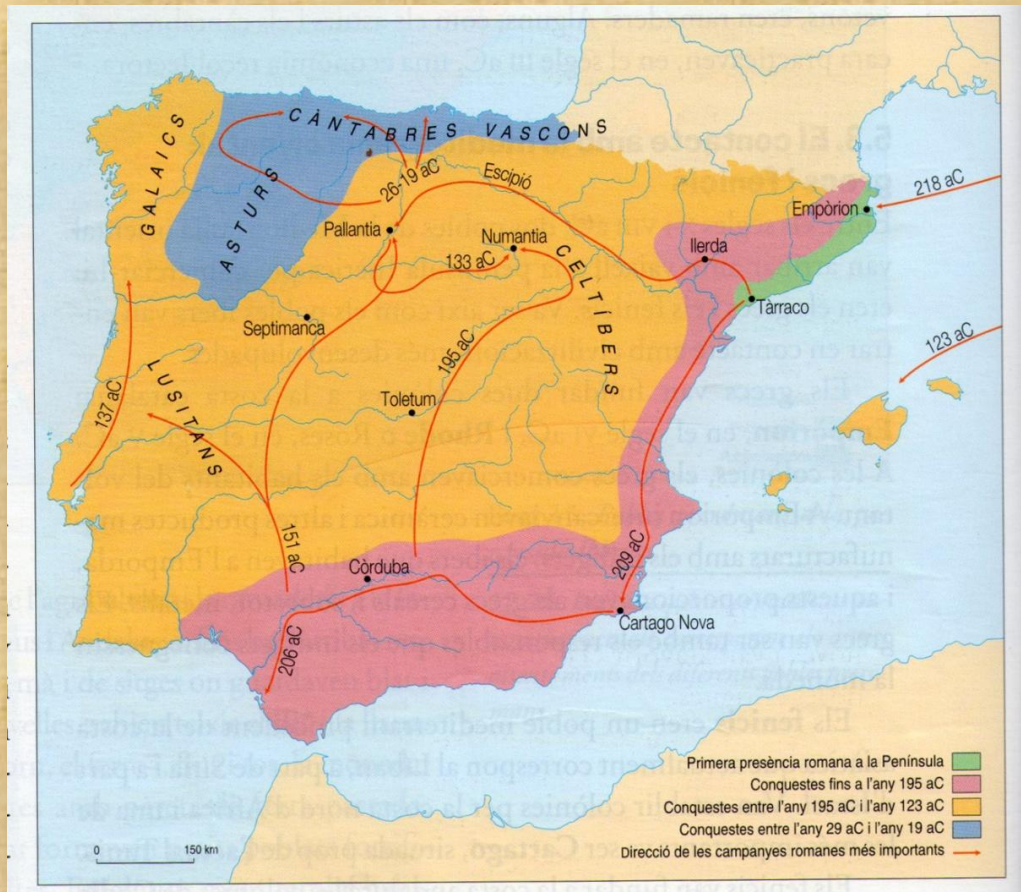
Fenicis

- Procedien de la costa asiàtica (Líban, Síria, Palestina i Israel)
- Van fundar colònies al Nord d'Àfrica (Cartago a Tunisia), Gadir (Cadis), Malaca (Màlaga), Sexi (Almuñécar)
- Extreien minerals
- Asseguraven la ruta de l'estany amb les Illes Britàniques

Els Cartaginesos (V aC)

- Substitueixen als fenicis en el control de les ciutats iberes
- Funden:
  - Cartago Nova (Cartagena)
  - Ibusim (Illa d'Eivissa)

6. La Conquesta romana d'Hispania: Península Ibèrica i les Illes Balears

Tres fases:

1. Fins al 195 aC:
desembarcament a
Empúries, derrota als
cartaginesos i sotmet als
pobles ibers de tot la costa
Catalana
2. Fins al 123 aC: la derrota i
dominació de les terres de
l'interior van ser difícils per
la resistència dels pobles.
Aquesta fase acaba amb la
conquesta de Numància.
3. Fins al 19 aC: Ocatavi
August dirigeix l'ocupació
del Nord de la Península
encara que mai sotmetrien
a alguns Càntabres, Asturs i
Vascons.

Les províncies romanes d'Hispania

L'Estat Romà es va apoderar de les terres i les va repartir entre terratinents romans, exlegionaris i colons romans.

Van dividir la Península Ibèrica en tres grans Províncies per facilitar el seu govern:

- Tarraconense (Tàrraco)
- Bètica (Còrduba)
- Lusitània (Emèrita Augusta)

Com a la resta de l'Imperi les ciutats van ser el centre del poder econòmic i polític.

Van construir una ampla xarxa de vies romanes que unia les diverses ciutats i permetia comerciar juntament amb el transport fluvial i marítim.

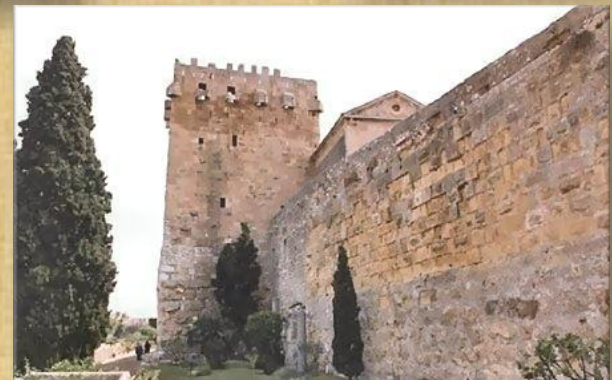

El llegendat romà a Hispània: La romanització

- El llatí i el seu alfabet (llatí vulgar)
- Costums, la religió i el dret
- L'art , que es manifesta a l'arquitectura civil i religiosa (temples, amfiteatres, teatres, termes, monuments commemoratius, aqüeductes, escultures, vil·les rurals, mosaics)
- Xarxa de camins (vies romanes)
- Desenvolupament d'una xarxa de ciutats

A Hispània van néixer i es van formar els emperadors Adrià i Trajà i els escriptors Sèneca i Marcial

A Catalunya

Activitats d'avaluació:

Lliurar: 11/10/2011

➤ Lliurar un dossier imprès o bé de la llibreta amb les activitats realitzades.

➤ Elaborar un ppt sobre una ciutat romana a Hispània, fundada per ells o bé romanitzada. L'heu de triar entre les següents:

- Empòrion
- Tàrraco
- Ilerda
- Barcino
- Cesaraugusta

- Emèrita Augusta
- Híspalis
- Numantia
- Còrduba
- Gades
- Saguntum

Cos del treball:

- Nom romà i actual
- Ubicació amb mapa (Romà i actual)
- Fundació (data i per qui: celtes, ibers, grecs, cartaginesos, romans, fenicis)
- Restes romanes (arquitectura civil, vies...)
- Naixement d'algun personatge important amb imatges i la seva obra

LA RELIGIÓ A ROMA

- Els romans adoptaren la **mitologia grega** i els seus déus.
- Al segle I aC s'imposà el **culte imperial** (religió oficial) com a fidelitat a Roma i a l'emperador.
- El culte als déus de la llar (**lars, penats, manes**) al **larari**.
- Neix el cristianisme a **Palestina** (s. I), on els **hebreus (judaisme)** retien culte a **Jahvé** i esperaven el **messies**.
- Jessús de Natzaret ensenya, predica la Bona Nova (**Evangelí**) i es proclama l'Ungit de Déu (**Crist**).
- Els hebreus i la **Bíblia**: l'èxode, l'Arca d'Al·liança, la pàsqua, el Mur de les Lamentacions, la diàspora.
- El cristianisme es difon entre els gentils (**Pau de Tars**).
- Persecució, organització i oficialitat (**Constantí, Teodosi**).

L'art romà

Es manifesta a l'arquitectura tant a les construccions com als seus ornaments

Solucions arquitectòniques:

- Ús de l'arc
- La volta
- La cúpula
- Construccions sense argamassa

Escultura realista de bust, cos sencer, o relleus

Pintures: frescos (Pompeia i herculà) amb colors vius i realistes

Mosaics: per la decoració del terra dels edificis públics i privats.

Destaquen:

- El circ, l'amfiteatre i el teatre
- Els temples
- Els arcs de triomf
- Les termes
- Els aqüeductes i ponts

